EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 13.1.2023
COM(2023) 11 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o izvajanju čebelarskih programov

Vsebina

1. UVOD 2
2. METODOLOGIJA 3
3. PREGLED SEKTORJA ČEBELARSTVA V EU 3
3.1 Proizvodnja in cene 3
3.2 Trgovina 4
4. IZVAJANJE NACIONALNIH ČEBELARSKIH PROGRAMOV 5
4.1 Pravna podlaga 5
4.2 Cilji in ukrepi 6
4.3 Proračun EU za nacionalne čebelarske programe in stopnja uporabe 7
4.4 Dodelitev prispevka EU po državah članicah 8
4.5 Nastali izdatki glede na vrsto ukrepa 9
5. METODE ZA DOLOČITEV ŠTEVILA PANJEV 11
6. ČEBELARSTVO V STRATEŠKIH NAČRTIH SKP PO LETU 2022 12
7. SKLEP 13

1. UVOD

Pomen sektorja čebelarstva presega njegovo majhnost v primerjavi z drugimi kmetijskimi sektorji. Poleg tega, da zagotavlja med in druge čebelarske proizvode, tudi neprecenljivo prispeva k opraševanju kmetijskih rastlin, sadja in druge flore. Skupna kmetijska politika EU (SKP) ima številna orodja za podporo čebelarskemu sektorju, med katerimi so čebelarski programi, določeni v Uredbi (EU) št. 1308/2013[1] (uredba o vzpostavitvi skupne ureditve trgov kmetijskih proizvodov, uredba o SUT).

Na podlagi člena 225, točka (a), uredbe o SUT mora Komisija Evropskemu parlamentu in Svetu vsaka tri leta predložiti poročilo o izvajanju ukrepov v zvezi s sektorjem čebelarstva, kakor določajo členi 55, 56 in 57. Poročilo mora vključevati tudi novosti v zvezi s sistemi za identifikacijo čebeljih panjev. To poročilo izpolnjuje zahtevo člena 225, točka (a).

Poročilo zajema izvajanje nacionalnih čebelarskih programov za obdobje 2020–2022, ki so bili pripravljeni za čebelarska leta 2020–2022, ki potekajo od 1. avgusta 2019 do 31. julija 2022, in kakor je bila do 15. marca 2019 o njih uradno obveščena Komisija. Ti programi so bili nato v letu 2021 spremenjeni, da bi bili podaljšani do 31. decembra 2022, kakor zahteva člen 55(1) uredbe o SUT in kakor so bili spremenjeni s prehodno uredbo[2]. Prav tako se je s spremembo letna proračunska dodelitev EU v letu 2021 zvišala s 40 milijonov EUR na 60 milijonov EUR[3]. Podaljšanje programov omogoča nemoten prehod s trenutnih na prihodnje intervencije, vključene v strateške načrte SKP. Poročilo ne zajema izvajanja med podaljšanim čebelarskim letom od 1. avgusta 2021 do 31. decembra 2022. Popolno poročilo o izvajanju med podaljšanim letom bo mogoče pripraviti šele ob koncu leta 2023, saj so plačila upravičencem podaljšana do 15. oktobra 2023.

To je osmo poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o izvajanju čebelarskih programov. Poročilo ne zajema vseh vidikov čebelarstva, temveč se osredotoča na izvajanje čebelarskih programov. Vendar ponuja kratek pregled sektorja čebelarstva v EU in informacije o podpori EU za sektor čebelarstva v okviru prihodnjih strateških načrtov SKP.

EU neposredno podpira sektor čebelarstva od leta 1997[4]. Državam članicam daje možnost, da pripravijo nacionalne programe za svoje sektorje čebelarstva. Cilj teh programov je izboljšati splošne pogoje za proizvodnjo in trženje čebelarskih proizvodov: medu, matičnega mlečka, cvetnega prahu, propolisa in čebeljega voska.

Čebelarske programe 50-odstotno sofinancira Evropska unija, trajajo pa tri leta. Programi so prostovoljni, vendar so se za njihovo uvedbo odločile vse države članice, kar kaže na velik interes

[1] Uredba (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi skupne ureditve trgov kmetijskih proizvodov (UL L 347, 20.12.2013, str. 671).

[2] Uredba (EU) 2020/2220 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. decembra 2020 o določitvi nekaterih prehodnih določb za podporo iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada (EKJS) v letih 2021 in 2022 ter o spremembi uredb (EU) št. 1305/2013, (EU) št. 1306/2013 in (EU) št. 1307/2013 glede sredstev in uporabe v letih 2021 in 2022 ter Uredbe (EU) št. 1308/2013 glede sredstev in razdelitve take podpore v letih 2021 in 2022 (UL L 437, 28.12.2020, str. 1).

[3] Uredba Sveta (EU, Euratom) 2020/2093 z dne 17. decembra 2020 o določitvi večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 (UL L 433 I, 22.12.2020, str. 11). Skupni znesek, ki je v večletnem finančnem okviru predviden za Evropski kmetijski jamstven sklad, vključuje povečanje na 60 milijonov EUR na leto za čebelarske programe.

[4] Uredba Sveta (ES) št. 1221/97 z dne 25. junija 1997 o splošnih pravilih za izvajanje ukrepov za izboljšanje proizvodnje in trženja medu (UL L 173, 1.7.1997, str. 1).

držav članic in potrebe sektorja. Od leta 2023 bo sektor še naprej prejemal podporo v okviru obveznih intervencij za čebelarstvo, ki so del nedavno odobrenih strateških načrtov SKP. Države članice lahko stopnjo sofinanciranja tudi zvišajo z najmanj 50 % na največ 70 %.

2. METODOLOGIJA

To poročilo temelji na naslednjih virih informacij:

- informacijah, ki so jih sporočile države članice na podlagi Delegirane uredbe Komisije (EU) 2015/1366 v zvezi s pomočjo za sektor čebelarstva[5], vključno s številom čebeljih panjev na njihovem ozemlju;
- informacijah, ki so jih sporočile države članice na podlagi Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2015/1368 v zvezi s pomočjo za sektor čebelarstva[6], vključno z letnimi poročili o izvajanju, določenimi v členu 10 navedene uredbe. Ta letna poročila vključujejo povzetek nastalih izdatkov v eurih za čebelarsko leto, razčlenjenih po ukrepih, in rezultate na podlagi kazalnikov uspešnosti, izbranih za vsak izvedeni ukrep. Vendar ti kazalniki niso usklajeni na ravni EU in se niso uporabili za sklepne ugotovitve v okviru tega poročila;
- podatkih Eurostata[7], podatkovne zbirke ZN Comtrade[8] ter Organizacije ZN za prehrano in kmetijstvo (FAO)[9] o proizvodnji medu in mednarodni trgovini.

Podrobni podatki in zbirne preglednice o trgu za med in nacionalnih čebelarskih programih so na voljo na spletišču Komisije Europa[10].

3. PREGLED SEKTORJA ČEBELARSTVA V EU

3.1 Proizvodnja in cene

Zadnji razpoložljivi podatki o proizvodnji in cenah v EU so za leti 2017 in 2018, države članice pa so jih sporočile leta 2019 v okviru svojih nacionalnih čebelarskih programov za obdobje 2020–2022. Države članice bi morale v letu 2023 sporočiti podobne tržne podatke za leti 2021 in 2022[11].

Proizvodnja

Podatki, sporočeni leta 2019 v okviru programov za obdobje 2020–2022 za leto 2018, kažejo, da je v EU približno 17,3 milijona panjev, za katere skrbi 615 058 čebelarjev. Od tedaj se je število panjev povečalo na 18,9 milijona v letu 2020 in 20 milijonov panjev v letu 2021. Zadnji podatki iz leta 2018

[5] Delegirana uredba Komisije (EU) 2015/1366 z dne 11. maja 2015 o dopolnitvi Uredbe (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi s pomočjo za sektor čebelarstva (UL L 211, 8.8.2015, str. 3).
[6] Izvedbena uredba Komisije (EU) 2015/1368 z dne 6. avgusta 2015 o določitvi pravil za uporabo Uredbe (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi s pomočjo za sektor čebelarstva (UL L 211, 8.8.2015, str. 9).
[7] https://ec.europa.eu/eurostat
[8] https://comtrade.un.org/
[9] http://www.fao.org/home/en/
[10] https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/animals-and-animal-products/animal-products/honey_sl
[11] V skladu z zahtevami iz člena 15(3) Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2022/1475 z dne 6. septembra 2022 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe (EU) 2021/2115 Evropskega parlamenta in Sveta glede vrednotenja strateških načrtov SKP ter zagotavljanja informacij za namene spremljanja in vrednotenja (UL L 232, 7.9.2022, str. 8).

o številu čebelarjev kažejo tudi znatno povečanje od leta 2016, ko je bilo v okviru programov za obdobje 2017–2019 prijavljenih 568 194 čebelarjev. Vendar je treba opozoriti, da ni usklajene metode niti za opredelitev čebelarjev niti za oceno njihovega števila, zato spremenjena številka ne odraža nujno splošnega trenda v tem sektorju.

Ker podatkov o proizvodnji, ki so jih države članice sporočale od leta 2018 in so bili na voljo v prejšnjem poročilu z dne 17. decembra 2019[12], ni, to poročilo temelji na podatkih FAO. Skladno s slednjimi je Evropska unija v letu 2020 proizvedla 217 864 ton medu in bila tako drugi največji proizvajalec medu na Svetu, za Kitajsko s 458 100 tonami. Od leta 2018 se je proizvodnja EU zmanjšala za približno 16 % z 258 610 ton. EU ne proizvede dovolj medu za pokritje povpraševanja. V letu 2020 je bila približno 60-odstotno samooskrbna[13], kar je približno enaka raven kot leta 2018. V letu 2020 je bil glavni dobavitelj uvoženega medu Ukrajina (31 % uvoza), ki ji je sledila Kitajska (21 % uvoza).

Cene

Po zadnjih razpoložljivih podatkih, ki so jih države članice sporočile za leto 2018, je bila povprečna cena mešanega cvetličnega medu na kraju proizvodnje 6,46 EUR/kg, pri prodaji v velikih količinah pri trgovcih na debelo pa je bila ta cena 3,79 EUR/kg. Cene medu se med državami članicami glede kakovosti in prodajnega mesta zelo razlikujejo. V primerjavi s prejšnjimi podatki za leto 2015 se je povprečna cena komaj spremenila. Vendar so se povprečni stroški proizvodnje zvišali s 3,21 EUR/kg v letu 2015 na 3,90 EUR/kg v letu 2018, s čimer je bila stopnja dobička na kg proizvedenega medu verjetno nižja. Ker države članice ne sporočajo količin medu, prodanih v velikih količinah in na kraju proizvodnje, je težko izračunati nastalo stopnjo dobička za proizvajalce.

3.2 Trgovina[14]

Uvoz

Samooskrba z medom je v EU le 60-odstotna. EU je v letu 2021 uvozila 173 403 ton medu v skupni vrednosti 406,1 milijona EUR. EU je drugi največji uvoznik medu na svetu za Severno Ameriko, njen glavni dobavitelj pa je Ukrajina. Od leta 2019 se je uvoz EU iz Ukrajine povečal s 44 523 ton v letu 2019 na 53 777 ton v letu 2021. V istem obdobju se je uvoz iz Kitajske, drugega največjega dobavitelja EU, prav tako povečal s 45 108 ton na 48 109 ton, medtem ko se je uvoz iz tretjega in četrtega dobavitelja, tj. Argentine in Mehike, zmanjšal z 21 269 ton oziroma 18 205 ton v letu 2019 na 14 396 ton oziroma 15 486 ton v letu 2021.

Med, uvožen iz držav nečlanic EU, je navadno cenejši od medu, proizvedenega v EU, za leto 2021 pa je bila povprečna uvozna cena 2,34 EUR/kg.

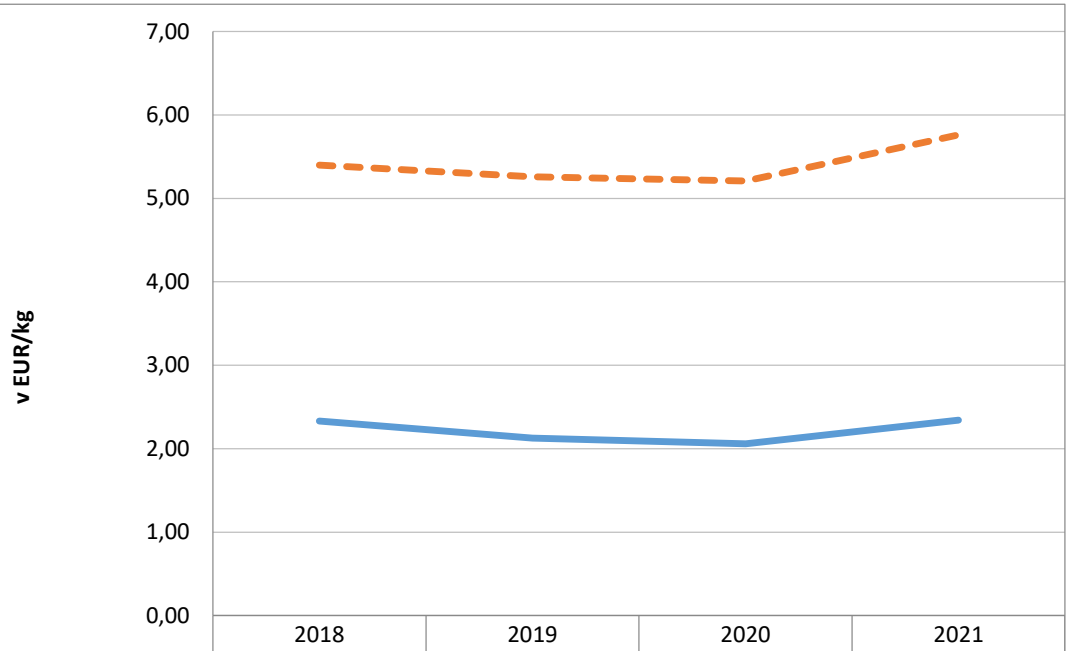
Izvoz

Obseg izvoza EU je v primerjavi z uvozom bistveno manjši. V letu 2021 je EU izvozila 25 421 ton medu v skupni vrednosti 146,4 milijona EUR, kar predstavlja približno 15 % obsega uvoza EU.

[12] COM_COM(2019)0635_SL.pdf (europa.eu).
[13] Stopnja samooskrbe = proizvodnja EU / (proizvodnja + uvoz – izvoz).
[14] Vir podatkov o trgovini: Eurostat Comext, https://trade.ec.europa.eu/tradehelp/statistics.

Glavni trgi za med iz EU so Združeno kraljestvo, Švica, Saudova Arabija, ZDA in Japonska. Leta 2021 je bila povprečna izvozna cena 5,76 EUR/kg.

Slika 1: Povprečne cene medu, uvoženega v EU in izvoženega iz nje

	2018	2019	2020	2021
Povprečna uvozna cena	2,33	2,13	2,06	2,34
Povprečna izvozna cena	5,40	5,26	5,21	5,76

Vir: Eurostatova podatkovna zbirka COMEXT.

4. IZVAJANJE NACIONALNIH ČEBELARSKIH PROGRAMOV

4.1 Pravna podlaga

Pravna podlaga za nacionalne čebelarske programe za obdobje 2020–2022 so členi 55 do 57 uredbe o SUT, dopolnjujeta pa jih:

- Delegirana uredba Komisije (EU) 2015/1366, spremenjena z Delegirano uredbo Komisije (EU) 2021/580[15], in
- Izvedbena uredba Komisije (EU) 2015/1368, spremenjena z Delegirano uredbo Komisije (EU) 2021/166[16].

Programi za čebelarska leta 2020–2022 in njihovo financiranje so bili odobreni z Izvedbenim sklepom Komisije (EU) 2019/974 z dne 12. junija 2019[17]. Ti programi so bili v letu 2021 spremenjeni, da bi bili podaljšani do konca leta 2022 in da bi se letni proračun povečal s

[15] Delegirana uredba Komisije (EU) 2021/580 z dne 1. februarja 2021 o spremembi Delegirane uredbe (EU) 2015/1366 glede podlage za dodelitev finančnega prispevka za sektor čebelarstva (UL L 124, 12.4.2021, str. 1).
[16] Izvedbena uredba Komisije (EU) 2021/166 z dne 10. februarja 2021 o spremembi Izvedbene uredbe (EU) 2015/1368 glede podaljšanja nacionalnih programov v sektorju čebelarstva (UL L 48, 11.2.2021, str. 1).
[17] Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2019/974 z dne 12. junija 2019 o odobritvi nacionalnih programov za izboljšanje proizvodnje in trženja čebelarskih proizvodov, ki so jih države članice predložile v skladu z Uredbo (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta (notificirano pod dokumentarno številko C(2019) 4177) (UL L 157, 14.6.2019, str. 28).

40 milijonov EUR na 60 milijonov EUR (kar predstavlja prispevek EU). Spremenjeni programi so bili odobreni z Izvedbenim sklepom Komisije (EU) 2021/974 z dne 9. junija 2021[18].

4.2 Cilji in ukrepi

Glavni cilj programov je izboljšati splošne pogoje za proizvodnjo in trženje čebelarskih proizvodov v EU. Z reformo SKP iz leta 2013 so bile uvedene spremembe programov, katerih cilj je bil prilagoditi upravičene ukrepe potrebam sektorja ter izboljšati dodeljevanje proračuna EU z izboljšanjem metod, ki jih države članice uporabljajo za oceno števila čebeljih panjev na svojem ozemlju. Upravičeni ukrepi za programe za obdobje 2020–2022 temeljijo na istih ukrepih, kot so bili na voljo za programe za obdobje 2017–2019 in so opisani v nadaljevanju.

(a) **Tehnična pomoč čebelarjem in organizacijam čebelarjev.** Države članice uporabljajo ta ukrep za financiranje usposabljanja, organizacijo tečajev in tiskanje izobraževalnih brošur ter za nakup tehnične opreme za proizvodnjo in primarno predelavo medu ter zagotavljanje posebne podpore mladim čebelarjem.

(b) **Zatiranje škodljivcev in bolezni čebel, zlasti varoze.** Obseg tega ukrepa je bil že v prejšnjem programu razširjen na zatiranje drugih škodljivcev in bolezni čebel poleg varoze, kot sta na primer azijski sršen (*Vespa velutina*) ali mali panjski hrošč (*Aethina tumida*). Vendar se večina programov še vedno osredotoča na zatiranje varoze s podpornimi ukrepi za zmanjšanje obremenitve s parazitom ter obveščanjem čebelarjev o potrebi po zatiranju varoje in metodah zanj.

(c) **Racionalizacija sezonske selitve panjev.** Podpora ukrepom za lažje upravljanje sezonskih selitev panjev, kot so identifikacija čebeljih panjev in okvirjev, vodenje registra sezonskih selitev panjev, naložbe v material in opremo za olajšanje sezonskih selitev panjev in izdelava kart sort rož.

(d) **Ukrepi za podporo laboratorijem za analizo čebelarskih proizvodov, katerih cilj je pomagati čebelarjem tržiti proizvode in povečati njihovo vrednost.** Obseg tega ukrepa (ki se sicer večinoma uporablja za financiranje analiz fizikalno-kemijskih lastnosti medu) zajema tudi druge čebelarske proizvode[19], kot so matični mleček, cvetni prah, propolis ali čebelji vosek. S temi informacijami lahko čebelarji bolje tržijo svoje proizvode in povečajo njihovo vrednost.

(e) **Ukrepi za podporo pri obnovi čebeljega fonda.** Ukrep zagotavlja pomoč za pokritje izgub čebel in s tem preprečevanje upada proizvodnje. Financiranje se večinoma uporablja za nakup čebeljih kolonij, matic ali novih panjev ter spodbujanje vzreje matic, zlasti avtohtonih pasem.

(f) **Sodelovanje s specializiranimi organi za izvajanje programov aplikativnih raziskav na področju čebelarstva in čebelarskih proizvodov.** To državam članicam omogoča financiranje posebnih raziskovalnih projektov, namenjenih izboljšanju čebelarstva, proizvodnje ali kakovosti medu ter razširjanje rezultatov takih projektov.

[18] Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2021/974 z dne 9. junija 2021 o odobritvi spremenjenih nacionalnih programov za izboljšanje proizvodnje in trženja čebelarskih proizvodov, ki so jih države članice predložile v skladu z Uredbo (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta (notificirano pod dokumentarno številko C(2021) 4021) (UL L 215, 17.6.2021, str. 37).

[19] Čebelarski proizvodi, ki jih zajemajo čebelarski programi, so navedeni v delu XXII Priloge I k Uredbi (EU) št. 1308/2013, in sicer so to med, matični mleček, propolis, cvetni prah in čebelji vosek.

(g) **Spremljanje trga.** S to podporo se financira spremljanje trga čebelarskih proizvodov in cen za izboljšanje pogojev proizvodnje in podporo nacionalnim strategijam za spremljanje trga.

(h) **Izboljšanje kakovosti proizvodov, da bi se izkoristil njihov potencial na trgu.** S tem se financirajo podporni ukrepi za izkoriščanje tržnega potenciala medu in drugih čebelarskih proizvodov.

4.3 Proračun EU za nacionalne čebelarske programe in stopnja uporabe

Sredstva EU, dodeljena sektorju čebelarstva, so se s 36 milijonov EUR na leto za čebelarske programe za obdobje 2017–2019 povečala na 40 milijonov EUR na leto[20] v okviru čebelarskih programov za obdobje 2020–2022. Slednji so bili v letu 2021 spremenjeni, da bi se njihovo trajanje podaljšalo ter da bi se proračunska dodelitev od leta 2021 zvišala na 60 milijonov EUR.

Prispevek EU k čebelarskim programom ustreza 50 % izdatkov, ki jih nosijo države članice. Za čebelarska leta 2020–2022 je bilo za nacionalne čebelarske programe v EU na voljo financiranje v višini 318,9 milijona EUR[21], kar je 48 % več od financiranja, ki je bilo na voljo za obdobje 2017–2019. Polovico tega predstavlja prispevek EU, drugo polovico pa sofinanciranje držav članic.

Čeprav financiranje ni bilo v celoti izkoriščeno, je bila stopnja črpanja v letih 2019 in 2020 še vedno razmeroma visoka, v letu 2021 pa se je znatno znižala. Znižanje stopnje uporabe v letu 2021 je mogoče pojasniti z znatnim zvišanjem proračunske dodelitve ter nekoliko pozno spremembo programov za črpanje teh sredstev, saj so bili prijavljeni marca 2021 in odobreni junija 2021. Čeprav so bile države članice obveščene o prihajajočih spremembah v letu 2020 in spodbujene k čim večji uporabi sredstev v letu 2021, so imele številne med njimi težave pri črpanju višjih zneskov sredstev, zlasti tiste, ki so prejele znatno večje financiranje kot v letu 2019. Medtem ko je dejansko 21 držav članic v letu 2020 imelo 80-odstotno stopnjo črpanja ali višjo, le šest pa manj kot 80-odstotno stopnjo, je v letu 2021 le 11 držav članic zabeležilo 80-odstotno stopnjo črpanja ali višjo, 16 pa manj kot 80-odstotno stopnjo. V preglednici 1 sta povzeta financiranje EU in stopnja izvajanja čebelarskih programov v obdobju 2020–2022 in čebelarskem letu 2019 (za katero podatki ob objavi zadnjega poročila 17. decembra 2019 niso bili na voljo).

Preglednica 1: Financiranje Unije in stopnja izvajanja čebelarskih programov

Sredstva EU, na voljo na čebelarsko leto	Čebelarsko leto 2019 Programi za obdobje 2017–2019	Čebelarsko leto 2020 Programi za obdobje 2020–2022	Čebelarsko leto 2021 Programi za obdobje 2020–2022	Čebelarsko leto 2022 Programi za obdobje 2020–2022	Proračunsko leto 2023 za intervencije za čebelarstvo na podlagi strateških

[20] Skupni prispevek EU za EU28, vključno z Združenim kraljestvom.
[21] Skupni prispevek za EU27, brez Združenega kraljestva.

					načrtov SKP januar–oktober 2023
V EUR	36 000 000	39 441 410[22]	60 000 000	60 000 000	60 000 000[23]
Znesek sredstev EU, ki so jih uporabile države članice, v EUR*	33 757 308	35 947 262	46 772 973	bo sporočeno do 31. decembra 2023	bo sporočeno do 15. junija 2024
Stopnja izvajanja	94 %	91 %	78 %		

** Vir: Letna poročila držav članic o izvajanju, predložena v skladu s členom 10 Uredbe (EU) 2015/1368.*

4.4 Dodelitev prispevka EU po državah članicah

Pravila za izračun dodelitve prispevkov EU čebelarskim programom, kot so opredeljena v členu 4 Delegirane uredbe Komisije (EU) 2015/1366, temeljijo na deležu panjev, ki jih posamezna država članica, ki sodeluje v programu, sporoči, skupaj z določenim minimalnim prispevkom EU v višini 25 000 EUR na program. Vendar če država članica zaprosi za manj, kot bi ji pripadalo na podlagi deleža panjev, se preostalo financiranje EU lahko porazdeli drugim državam članicam, ki zaprosijo za več, kot je njihov teoretični delež financiranja.

V skladu s členom 4 Uredbe (EU) 2015/1366 je dodelitev sredstev EU za čebelarske programe za obdobje 2020–2022, prijavljene leta 2019, temeljila na številu panjev, ki so ga države članice sporočile v letih 2017 in 2018. Od leta 2021 so bili dodeljeni višji prispevki EU, kot so opredeljeni v Prilogi 10 k uredbi o strateških načrtih SKP (Uredba (EU) 2021/2115)[24]. Te dodelitve so bile izračunane na podlagi števila panjev, ki so ga države članice v svojih čebelarskih programih za obdobje 2014–2016 sporočile leta 2013, prilagojenega glede na vloge za financiranje v programskem obdobju 2017–2019[25].

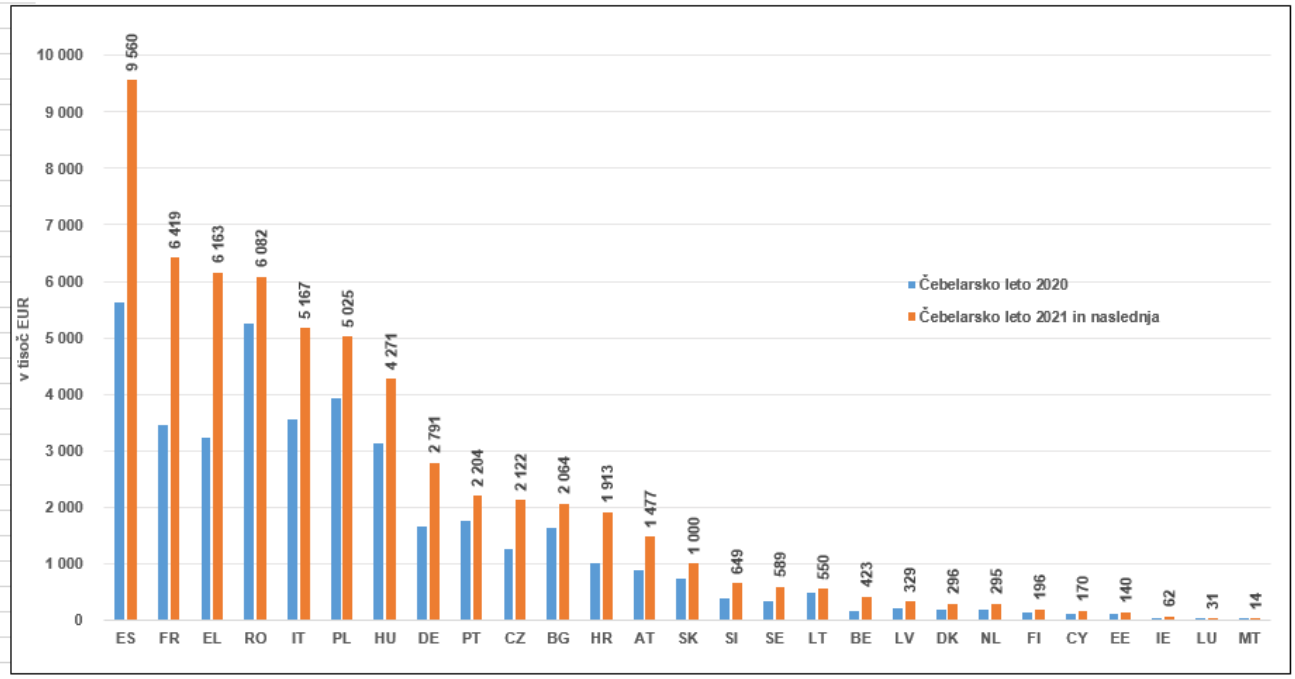
Slika 2: Dodelitev prispevka EU po državah članicah za čebelarska leta 2020–2022

[22] Prispevek EU za EU27 brez Združenega kraljestva.

[23] Proračun za proračunsko leto 2023 se lahko uporabi tudi za plačilo ukrepov, izvedenih od 1. avgusta 2022 do 31. decembra 2022, kot je pojasnjeno v oddelku 6.

[24] Uredba (EU) 2021/2115 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 2. decembra 2021 o določitvi pravil o podpori za strateške načrte, ki jih pripravijo države članice v okviru skupne kmetijske politike (strateški načrti SKP) in se financirajo iz Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada (EKJS) in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP), ter o razveljavitvi uredb (EU) št. 1305/2013 in (EU) št. 1307/2013 (UL L 435, 6.12.2021, str. 1).

[25] Člen 1 Delegirane uredbe Komisije (EU) 2021/580.

Vir: Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2019/974 (za leto 2020) in Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2021/974 (za leti 2021 in 2022).

4.5 Nastali izdatki glede na vrsto ukrepa

V skladu s členom 10 Uredbe 2015/1368 morajo države članice do 15. marca vsako leto predložiti letno poročilo o izvajanju za predhodno čebelarsko leto. Prvi dve letni poročili za čebelarski leti 2020[26] in 2021[27] sta bili predloženi v letu 2021 oziroma 2022. Razčlenitev izdatkov glede na vrsto ukrepa za čebelarsko leto 2021 je prikazana spodaj v grafičnem prikazu (*slika 3*). Za primerjavo slika 4 ponuja podobno razčlenitev glede na vrsto ukrepa za čebelarsko leto 2020, kar kaže, da je bila skupna porazdelitev, merjena v odstotkih, podobna.

V letu 2021 sta dva ukrepa (**tehnična pomoč** in **zatiranje škodljivcev**) predstavljala 54 % razpoložljivega financiranja. V letu 2020 je bila podobno kot v preteklih letih skupna stopnja teh dveh ukrepov blizu 60 %. To kaže stalno potrebo po strokovnem izpopolnjevanju čebelarjev in naložbah v čebelarsko opremo, kar podpira ukrep A (tehnična pomoč), ter po posodabljanju čebelarskih praks za boj proti boleznim in škodljivcem, kar podpira ukrep B (zatiranje škodljivcev in bolezni čebel).

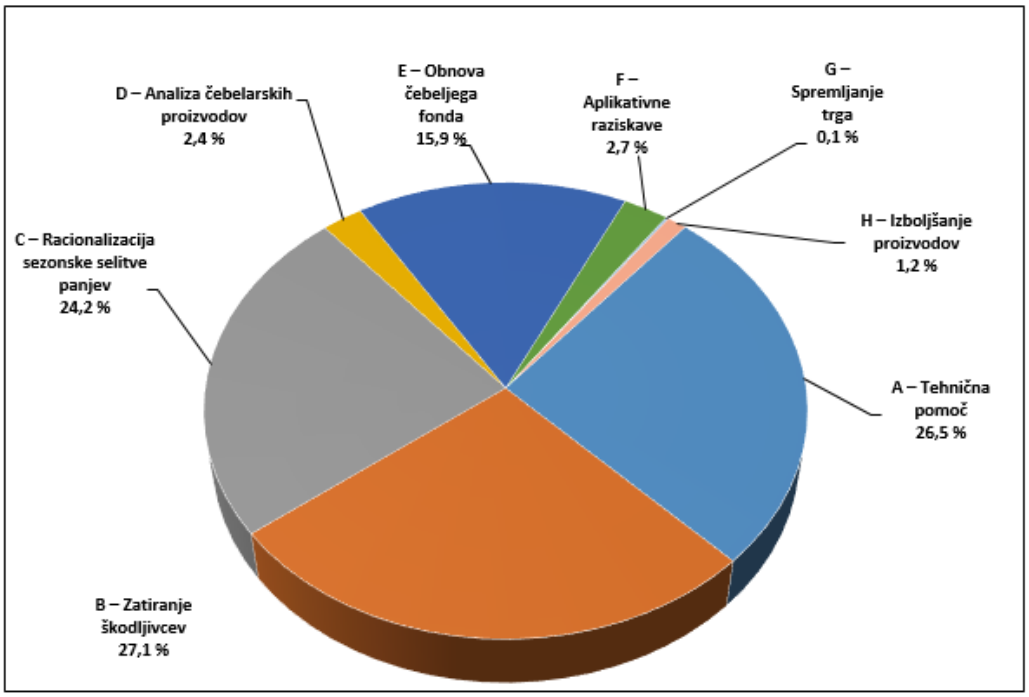
Podobno kot v preteklih letih sta bila naslednja dva najbolj priljubljena ukrepa **racionalizacija sezonske selitve panjev** ter **obnova čebeljega fonda**, ki sta predstavljala 40 % skupnih izdatkov držav članic v letu 2021 in 34 % v letu 2020. V več državah članicah je sezonska selitev panjev nujna čebelarska praksa, potrebna za zadovoljevanje prehranskih potreb medonosnih čebel skozi vso čebelarsko sezono in za zagotavljanje storitev opraševanja.

[26] Časovni okvir od 1. avgusta 2019 do 31. julija 2020.
[27] Časovni okvir od 1. avgusta 2020 do 31. julija 2021.

Ukrepi za izvajanje **aplikativnih raziskav** in **analizo medu** so se glede podpore uvrstili na 5. oziroma 6. mesto ter prejeli 2,7 % oziroma 2,4 % razpoložljivega financiranja v letu 2021.

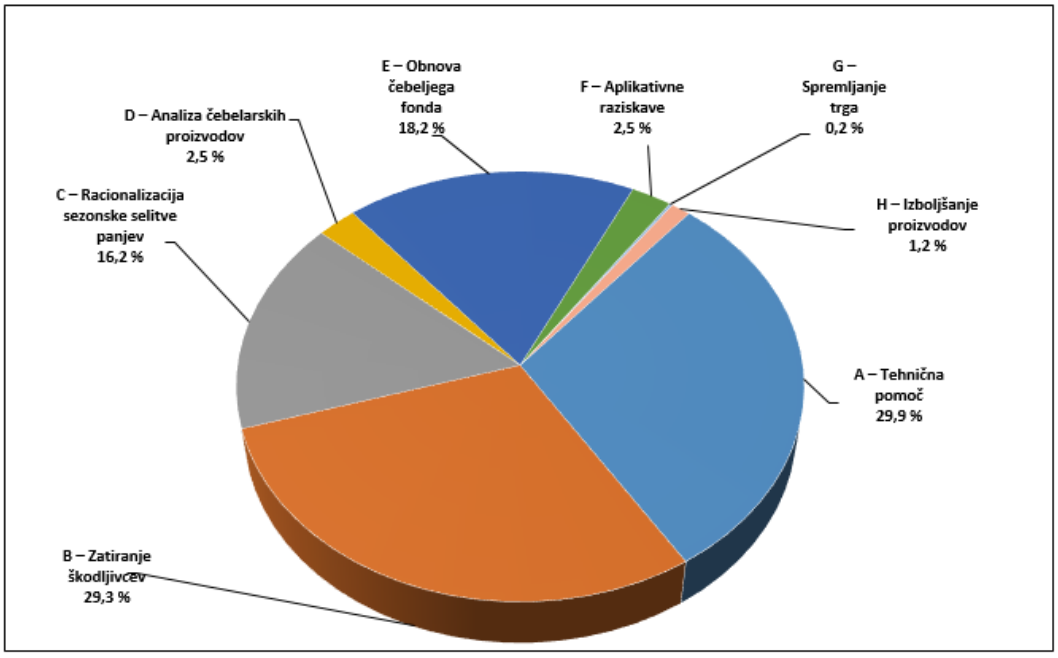
Ukrepi za podporo **izboljšanju proizvodov** in **spremljanje trga**, ki so bili prvič uvedeni v programu za obdobje 2017–2019, so skupaj prejeli manj kot 2 % financiranja tako v letu 2020 kot v letu 2021.

Slika 3: Izdatki v odstotkih za posamezne ukrepe v čebelarskem letu 2021

Vir: Letna poročila držav članic o izvajanju za leto 2021.

Slika 4: Izdatki v odstotkih za posamezne ukrepe v čebelarskem letu 2020

Vir: Letna poročila držav članic o izvajanju za leto 2020.

5. METODE ZA DOLOČITEV ŠTEVILA PANJEV

Na podlagi člena 3 Delegirane uredbe Komisije (EU) 2015/1366 morajo države članice, ki predložijo čebelarske programe, od leta 2017 Komisiji vsako leto sporočiti število čebeljih panjev na svojem ozemlju, pripravljenih na prezimovanje. Poleg tega morajo države članice na podlagi člena 2 navedene uredbe imeti zanesljivo metodo za določanje tega števila, ki so jo morale opisati v svojih čebelarskih programih. Ta delegirana uredba je bila sprejeta v letu 2015 na podlagi pooblastila, podeljenega na podlagi člena 56(1), točka (b), uredbe o SUT, in je določila podlago za dodeljevanje finančnega prispevka EU za čebelarske programe držav članic na podlagi števila panjev.

Uvedla je tudi opredelitev čebeljega panja kot „enot[e], ki vsebuje čebeljo družino, ki se uporablja za proizvodnjo medu in drugih čebelarskih proizvodov ali čebeljega plemenskega materiala, in vse elemente, ki so potrebni za njeno preživetje“.

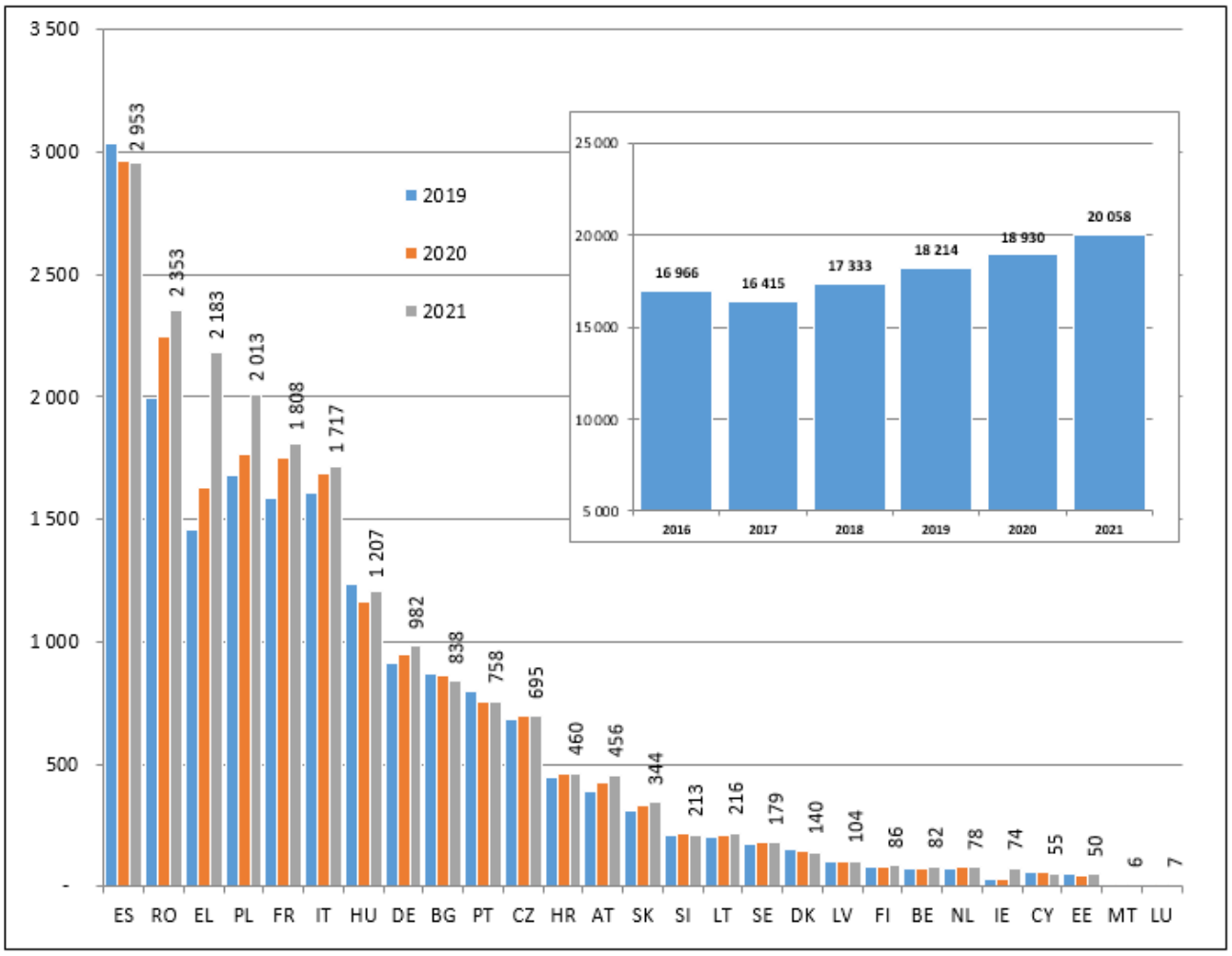
Čeprav letno financiranje, dodeljeno državam članicam v strateških načrtih SKP, ne bo več temeljilo na številu prijavljenih čebeljih panjev, je še vedno treba poznati število čebeljih panjev v državah članicah. Te informacije so pomembne za spremljanje razvoja sektorja, vrednotenje učinka podpore in obveščanje evropskih državljanov. V prihodnjih strateških načrtih SKP morajo države članice v skladu s členi 36 do 38 Uredbe (EU) 2022/126[28] vključiti opis zanesljive metode za izračun števila čebeljih panjev, pripravljenih na prezimovanje, v svoj strateški načrt in do 15. junija vsako leto poslati uradno obvestilo o številu čebeljih panjev. Te metode za izračun, ki so jih države članice sporočile v okviru programov za obdobje 2020–2022 in strateških načrtov, so od prvih sporočenih metod v čebelarskih programih za obdobje 2017–2019, ki so bili opisani v prejšnjem poročilu z dne 17. decembra 2019, ostale razmeroma nespremenjene.

Ker pred uporabo navedenega delegiranega akta ni bilo usklajenega pravila o teh vidikih, števila čebeljih panjev, prijavljenega pred njegovo uporabo v letu 2017, ni mogoče neposredno primerjati s številom čebeljih panjev, prijavljenim po 15. marcu 2017. Kljub temu dolgoročni pretekli trend kaže, da se je število čebeljih panjev v Evropski uniji iz leta v leto povečevalo, kot kaže slika 5. Pozitivni trend je mogoče opaziti v skoraj vseh državah članicah.

[28] Delegirana uredba Komisije (EU) 2022/126 z dne 7. decembra 2021 o dopolnitvi Uredbe (EU) 2021/2115 Evropskega parlamenta in Sveta z dodatnimi zahtevami za nekatere vrste intervencij, ki jih države članice določijo v svojih strateških načrtih SKP za obdobje 2023–2027 na podlagi navedene uredbe, ter pravili o deležu za standard dobrih kmetijskih in okoljskih pogojev (DKOP) 1 (UL L 20, 31.1.2022, str. 52).

Slika 5: Razvoj števila panjev v EU v tisočih

Vir: Uradna obvestila držav članic o številu čebeljih panjev, pripravljenih na prezimovanje, na njihovem ozemlju.

6. ČEBELARSTVO V STRATEŠKIH NAČRTIH SKP PO LETU 2022

Od leta 2023 se bo podpora sektorju čebelarstva zagotavljala prek intervencij za čebelarstvo, vključenih v nacionalne strateške načrte SKP. Medtem ko so na podlagi uredbe o SUT države članice prostovoljno izvajale čebelarske programe, bodo ti od leta 2023 obvezni. Z vključitvijo čebelarstva v strateške načrte SKP se bo povečala prepoznavnost tega sektorja in zagotovilo upoštevanje njegovega prispevka k splošnim ciljem skupne kmetijske politike.

Financiranje intervencij za čebelarstvo, kot je opredeljeno v Prilogi X k uredbi o strateških načrtih SKP, bo v obdobju 2023–2025 ostalo nespremenjeno in bo znašalo 60 milijonov EUR na proračunsko leto. S proračunom za leto 2023 se bodo financirale tako intervencije za čebelarstvo, ki se bodo izvajale na podlagi strateških načrtov (ter bodo plačane v obdobju od 1. januarja 2023 do 15. oktobra 2023) kot tudi čebelarski ukrepi, ki se izvajajo od 1. avgusta 2022 do 31. decembra 2022

v okviru trenutnih čebelarskih programov (in so plačani v obdobju od 16. oktobra 2022 do 15. oktobra 2023). Podobno bodo finančni okviri za nadaljnja proračunska leta zajemali izdatke za intervencije za čebelarstvo, izvedene na podlagi strateških načrtov, ter morebitne preostale izdatke za čebelarske ukrepe, izvedene v okviru trenutnih čebelarskih programov. Številne države članice bodo dejansko uporabile finančno dodelitev za leto 2023 za plačilo ukrepov, izvedenih v zadnjih petih mesecih leta 2022, kot je sporočeno v njihovih strateških načrtih. Druga sprememba, uvedena v strateških načrtih, državam članicam omogoča, da povečajo svojo stopnjo sofinanciranja z obveznih najmanj 50 % vse do 70 %, da tako dodatno okrepijo svoj proračun. Tako so se odločile tri države članice (BG, IT in LU); ostale še naprej uporabljajo obvezno minimalno 50-odstotno stopnjo sofinanciranja.

Pri določanju svojih intervencij za čebelarstvo v obdobju 2023–2027 na podlagi strateškega načrta morajo države članice uresničevati vsaj enega od specifičnih ciljev SKP (člen 6(1) Uredbe (EU) 2021/2115).

Podobno kot v trenutnih programih se bo podpora čebelarstvu zagotavljala s številnimi intervencijami, ki jih države članice pripravijo v sodelovanju s predstavniki organizacij na področju čebelarstva. Države članice lahko izbirajo med sedmimi vrstami intervencij v členu 55 Uredbe (EU) 2021/2115, navedenimi v nadaljevanju, ki so prenesene iz prejšnjih ukrepov na podlagi uredbe o SUT in dodatno razširjajo obseg zagotovljene podpore. Te so:

(a) storitve svetovanja, tehnična pomoč, usposabljanje, obveščanje in izmenjava najboljših praks, tudi prek mreženja, za čebelarje in organizacije čebelarjev;

(b) naložbe v opredmetena in neopredmetena sredstva ter drugi ukrepi, vključno za:

i) zatiranje škodljivcev in bolezni čebel, zlasti varoze;
ii) preprečevanje škode zaradi slabih vremenskih razmer ter spodbujanje razvoja in uporabe praks ravnanja, prilagojenih spreminjajočim se podnebnim razmeram;
iii) obnovitev čebeljih panjev v Uniji, vključno z vzrejo čebel;
iv) racionalizacijo sezonske paše;

(c) ukrepi za podporo laboratorijem pri analizi čebelarskih proizvodov, izgub čebel ali upadov produktivnosti ter snovi, ki bi lahko bile strupene za čebele;

(d) ukrepi za ohranitev ali povečanje obstoječega števila čebeljih panjev v Uniji, vključno z vzrejo čebel;

(e) sodelovanje s specializiranimi telesi za izvajanje programov raziskav na področju čebelarstva in čebelarskih proizvodov;

(f) promocija, komuniciranje in trženje, vključno z ukrepi in dejavnostmi spremljanja trga, namenjenimi zlasti boljši ozaveščenosti potrošnikov o kakovosti čebelarskih proizvodov;

(g) ukrepi za povečanje kakovosti proizvodov.

7. SKLEP

Pomen podpore sektorju čebelarstva priznavajo vsi v EU, od institucij Unije, nacionalnih in regionalnih organov do splošne javnosti. Čeprav so bili čebelarski programi prostovoljni, so jih v preteklih letih v tesnem sodelovanju s sektorjem in njegovimi predstavniki izvajale vse države

članice. Z vključitvijo podpore čebelarstvu v strateške načrte SKP kot obveznega elementa za vse države članice se še dodatno poudarja pomen tega sektorja in priznava njegov prispevek k specifičnim ciljem SKP, zlasti pri krepitvi biotske raznovrstnosti in ohranjanju habitatov. Priznava se tudi dragocena podpora, ki se prek teh programov zagotavlja za reševanje vse večjih izzivov v čebelarstvu, ki jih še zaostrujejo podnebne spremembe.

Nabor ukrepov se je z leti povečal, zlasti z najnovejšimi vrstami intervencij, uvedenimi v uredbi o strateških načrtih SKP. Te intervencije so v primerjavi s prejšnjimi ukrepi razširjene in izboljšane ter zagotavljajo širši obseg možnih ukrepov za izpolnitev potreb sektorja v vseh državah članicah. Poleg tega bi znatno povečanje financiranja od leta 2021 ter okvir, ki je bil državam članicam omogočen za povečanje njihovega nacionalnega sofinanciranja, morala zagotoviti sredstva, ki so potrebna, da lahko sektor izboljša proizvodnjo in trženje čebelarskih proizvodov, ob hkratnem upoštevanju različnih potreb čebelarjev po vsej EU. To je dober znak, da lahko vse države članice še naprej dobro izkoriščajo razpoložljiva sredstva.

Dober kazalnik pozitivnega učinka teh programov na sektor je število panjev, ki se iz leta v leto še naprej povečuje. Vendar temu ne sledi vedno povečanje proizvodnje, ki je poleg drugih dejavnikov močno odvisna tudi od podnebnih razmer. Splošna donosnost sektorja je odvisna tudi od plačila po pošteni ceni, ki ga za svoje proizvode prejmejo čebelarji. Povprečne cene medu v EU se z leti niso pretirano zvišale, medtem ko proizvodni stroški še naprej naraščajo, uvozne cene pa padajo. Za premostitev teh številnih izzivov je potrebno usklajeno prizadevanje vseh. To poudarja potrebo po nadaljnjem zagotavljanju podpore sektorju, zlasti glede na neprecenljivo vlogo, ki jo imajo čebele v kmetijstvu in okolju.